

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ: ВИКЛИКИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Матеріали навчально-наукової
конференції з міжнародною участю

30 березня 2023 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

МЕДИЧНА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ: ВИКЛИКИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

*Матеріали навчально-наукової конференції
з міжнародною участю 30 березня 2023 року*

ПОЛТАВА – 2023

УДК 378.014:61]027.543

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ждан В.М., Дворник В.М., Аветіков Д.С., Беляєва О.М.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено деякі аспекти діяльності Полтавського державного медичного університету в контексті розвитку вітчизняної вищої освіти, медичної зокрема. Зазначається, що протягом останніх років цей заклад вищої освіти активно працює в напрямі диверсифікації освітніх пропозицій, результатом чого стала акредитація значної кількості освітніх програм, що реалізуються на першому (бакалаврському), другому (магістерському) і третьому (освітньо-науковому) рівнях, а також відкриття низки нових спеціальностей. Наголошується, що формування в майбутніх лікарів навичок клінічного спілкування є одним із важливих завдань медичної освіти. Значну увагу приділено питанням пожевлення таких видів діяльності як видавнича та міжнародна. Показано, що Полтавський державний медичний університет активно долучається до різноманітних процесів модернізації та реформування додипломної і післядипломної освіти.

Ключові слова: вища медична освіта, стратегія розвитку, освітні програми, акредитація, міжнародна діяльність, видавнича діяльність, навички клінічного спілкування, інтернатура, примірна програма, експертна група.

The article highlights some aspects of the activities of Poltava State Medical University in the context of development domestic higher education, medical in particular. It is noted that in recent years the higher education institution has been actively working in the direction of diversification of educational offers, which resulted in the accreditation of a significant number of educational programs implemented at the first (bachelor's), second (master's) and third (educational and scientific) levels, as well as in the opening of a number of new specialties. It is emphasized that the formation of clinical communication skills in future doctors is one of the important tasks of medical education. Considerable attention was paid to the stimulation of publishing and international activities. It is shown that Poltava State Medical University actively participates in various processes of modernization and reforming undergraduate and postgraduate education.

Keywords: higher medical education, development strategy, educational programs, accreditation, international activity, publishing activity, clinical communication skills, internship, sample program, expert group.

Вступ. Сучасні цивілізаційні процеси характеризуються своєю складністю, масштабністю, багатовекторністю та динамічністю, створюють нові виклики для системи підготовки людини до життя. Процес глобалізації посилив конкуренцію системи вищої освіти (ВО), зокрема через появу нових провайдерів освітніх послуг, збільшення можливостей для трудової та академічної мобільності, поширення транскордонної освіти [3].

Це вимагає від закладів вищої освіти (ЗВО) спрямування зусиль на залучення кращих студентів науково-педагогічних (НПП) і наукових працівників, спонукаючи органи державної влади до перегляду національних стратегій розвитку з метою запобігання відставанню в секторі ВО [3]. У таких умовах для збереження і примноження потенціалу системи ВО, її спроможності формувати якісний людський капітал і забезпечувати інноваційні процеси в суспільстві мають бути визначені стратегічні пріоритети на найближче десятиліття з урахуванням ключових геополітичних і технологічних факторів [3].

Медична освіта України, з одного боку, є невід'ємною частиною національної системи освіти, а з іншого, – національної системи охорони здоров'я. Завдання вітчизняної медичної освіти полягає в забезпеченні надання громадянам якісної медичної допомоги завдяки високому рівню підготовки медичних працівників [4].

Згідно зі «Стратегією розвитку медичної освіти в Україні», основними людськими та професійними цінностями медичних працівників є життя і здоров'я пацієнта. Якісна медична допомога неможлива без зміни культурної парадигми та створення нового професійного середовища – самовідтворюваного й незалежного [4].

Основна частина. Неухильно дотримуючись засадничих принципів Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [3], Стратегії розвитку медичної освіти в Україні [4], Закону України (ЗУ) «Про освіту» [1], ЗУ «Про вищу освіту» [2], Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [7], Статуту Полтавського державного медичного університету (далі – ПДМУ, Університет), Стратегії ПДМУ на 2022-2027 рр. і на виконання Стратегічного плану розвитку ПДМУ на 2022-2027 рр. керівництвом і колективом Університету зосереджено увагу на реалізації основних завдань, сформульованих у цих нормативних документах.

Відповідно до ЗУ «Про освіту» ЗУ «Про вищу освіту», а також згідно з Наказом МОН України № 977 від 11.07.2019 р. «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [5] у ПДМУ розроблено і реалізуються освітньо-професійні (ОПП) і освітньо-наукові (ОНП) програми, значна кількість з яких з ініціативи Університету вже була акредитована постійно діючим колегіальним органом – Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Беручи до уваги, що в основі діяльності будь-якого ЗВО лежать дві споріднені цілі – підзвітність і покращення, які створюють довіру до ЗВО [7], одним із основних параметрів, що демонструє його інституційну готовність до змін, є створення та регулярний перегляд освітніх програм (ОП) [8]. Наприклад, у 2021 р. НАЗЯВО було акредитовано такі ОП: на першому (бакалаврському) рівні ВО – ОПП Сестринська справа (спеціальність 223 Медсестринство); на другому (магістерському) рівні ВО – ОПП Стоматологія (спеціальність 221 Стоматологія (з визначенням «зразкова») та ОПП Медицина (спеціальність 222 Медицина); на третьому (освітньо-науковому) рівні ВО – ОНП підготовки докторів філо-

софії за спеціальностями 221 Стоматологія, 222 Медицина, 091 Біологія.

У 2022 р. Independent Agency for Accreditation and Rating (IAAR), що працює за стандартами Всесвітньої Федерації медичної освіти (World Federation of Medical Education), були акредитовані ОПП Стоматологія та ОПП Медицина. Ця акредитація підтвердила відповідність ОП, що реалізуються в ПДМУ, міжнародним стандартам якості медичної освіти; прихильність до освітніх інновацій; прагнення ПДМУ вдосконалювати й постійно покращувати ОП; трансформувати й модернізувати зміст освіти; сприяти подальшій гармонізації університетських ОП з ОП провідних закордонних ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців у галузі охорони здоров'я; продемонструвала відкритість ПДМУ до транскордонного співробітництва; зацікавленість у забезпеченні права основних зацікавлених сторін на отримання достовірної і транспарентної інформації як щодо реалізації ОП, так і щодо всіх видів діяльності ПДМУ.

У цьому ж 2022 р. Університетом було ініційовано акредитацію ОПП Парамедик (перший (бакалаврський) рівень ВО), проведеному НАЗЯВО.

Варто наголосити, що протягом останніх років у ПДМУ активно працює в напрямі диверсифікації освітніх позицій, результатом чого стало відкриття низки нових спеціальностей і запровадження таких ОПП: Громадське здоров'я (другий (магістерський) рівень ВО), спеціальність 229 Громадське здоров'я; Біологія (перший (бакалаврський) рівень ВО), спеціальність 091 Біологія, галузі знань 09 Біологія; Фармація, промислова фармація (перший (бакалаврський) рівень ВО), спеціальність 226 Фармація, промислова фармація; Фізична терапія, ерготерапія (перший (бакалаврський) рівень ВО), спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія; Стоматологія ортопедична (початковий рівень (короткий цикл) ВО), спеціальність 221 Стоматологія.

Усі ОП, що реалізуються в ПДМУ: корелюються з місією, візією і основними принципами стратегічного розвитку Університету; урахують тенденції розвитку спеціальності й моніторингу ринку праці на регіональному, державному й міжнародному ринках праці, а також думку, пропозиції і потреби основних зацікавлених сторін; укладені на підставі ретельного аналізу аналогічних / подібних вітчизняних і зарубіжних ОП, їх сильних і слабких сторін; вирізняються належним матеріально-технічне забезпеченням, а також наявністю людських ресурсів і кадрового потенціалу; створюють безпечне, сприятливе й комфортне освітнє середовище; є прозорими та публічними щодо розроблення, обговорення, перегляду тощо; мають чітко окреслені результати навчання, що відповідно до пункту 19, статті 1 розділу І ЗУ «Про вищу освіту» дефініюються як «знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів», які, з-поміж іншого, спрямовані на реалізацію просвітницької і прогностичної функцій вищої медичної освіти.

Беручи до уваги, що в багатьох країнах біомедична модель навчання майбутніх лікарів на додипломному зорієнтована насамперед на те, щоб навчити їх надавати терапевтичну або оперативну допомогу хворим, натомість молоді лікарі, які приходять працювати в заклади охорони здоров'я (державні або приватні), передусім стикаються з проблемами, пов'язаними з недостатнім рівнем сформованих навичок роботи в команді, міжгалузевої діяльності, а також навичок спілкування з пацієнтами [10], у каталогах вибіркового компонента ОП, що реалізуються в Університеті, здобувачам ВО обов'язково пропонуються дисципліни, які формують, розвивають і вдосконалюють «нетехнічні навички» («non-technical skills») [13]: соціальні (лідерство, уміння працювати в команді, комунікація); когнітивні (обізнаність із ситуацією, пам'ять, метапізнання, спланувати, автоматизм, здатність розв'язувати проблеми, здатність приймати рішення, розумова гнучкість і креативність; психосоціальні [11].

У цьому контексті варта уваги думка M. Guragai and D. Mandal, що лікар – це не програма, заповнена сторінками кодів, котра ідентифікує симптоми, ставить діагноз, формулює план лікування пацієнтів, а насамперед людина, яка не лише повинна мати доступ до величезних обсягів засвоєної інформації, а й підтримувати зв'язок із пацієнтами під час їх лікування [12]. А, отже, фокусування уваги на розвиткові навичок клінічного спілкування зумовлено тим, що ці навички посідають чільне місце в структурі професійної діяльності лікаря і забезпечують її клінічну результативність, мінімізують чинники, які можуть негативно впливати на успішність цієї діяльності, сприяють задоволеності пацієнтів наданою медичною допомогою та покращенню їхнього психоемоційного стану, комплаєнтності хворого, підвищують ефективність діагностики, лікування, профілактики хвороб, паліативної допомоги [9].

Реалізація вже акредитованих, а також започаткування нових ОП, трансформація та модернізація змісту медичної освіти потребують розроблення і впровадження в освітній процес сучасних засобів навчання. У зв'язку із цим в Університеті незмінно пильна увага приділяється забезпеченню освітніх компонентів підручниками, посібниками, словниками, атласами, практикумами нового покоління, при розробленні яких, урахуються: по-перше, новітні досягнення в галузі охорони здоров'я та доказової медицини; по-друге, – міжпредметні, міждисциплінарні й інтегративні зв'язки; по-третє, – психологічна особливість сприйняття навчального матеріалу майбутніми лікарями, яка полягає в переважанні образного або візуального компоненту над вербальним, що зумовлює включення в навчальні видання значної кількості схем, таблиць, діаграм, ілюстрацій, рисунків, фотографій тощо; по-четверте, – вимоги до композиції та дизайну сучасних навчальних видань.

Так, у 2019 р. НПП ПДМУ одноосібно (а також у співавторстві) було підготовлено до друку й надруковано у провідних спеціалізованих видавництвах 18 підручників і 91 посібник, у 2020 р. – 17 і 90 відповідно, у 2021 р. – 15 і 91, у 2022 р. – 4 і 60. Станом на 1 березня 2023 р. вже вийшли з друку 3 підручники і 13 посібників. Усього за період з 2019 по 1 березня 2023 р. вийшло з друку 57 підручників і 345 посібників. Наразі основні зусилля НПП спрямовані на забезпечення сучасними навчальними виданнями здобувачів вищої освіти, які навчаються за новими ОПП / спеціальностями.

У фокусі уваги адміністрації, НПП, представників інших структурних підрозділів ПДМУ перебувають і питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, в Університеті впроваджений інноваційний віртуальний продукт – «Електронну платформу забезпечення освітнього процесу» (ePlato), розроблену на основі NET framework 6.0 PHP PostgreSQL, що є частиною єдиного віртуального простору Університету й об'єднує: е-журнал успішності; е-систему відпрацювання пропущених занять; е-систему проведення різних видів контролю.

Основні переваги ePlato полягають у забезпеченні: (1) високотехнологічного підходу до обліку результатів навчальної діяльності здобувачів ВО; (2) можливості опрацьовувати великі масиви інформації щодо середнього балу кожного студента з кожного освітнього компонента, його індивідуального рейтингу, середнього бала (по групах, потокам тощо), кількості пропущених занять і незадовільних оцінок; (3) відкритості й прозорості при проведенні контрольних заходів; (4) оперативного зворотного зв'язку між суб'єктами освітнього процесу, між суб'єктами освітнього процесу й представниками адміністрації, структурними підрозділами; (5) можливості проводити регулярні опитування суб'єктів освітнього процесу; (6) транспарентного рейтингування НПП etc.

Не викликає сумнівів, що в умовах глобалізації одним із засобів підвищення якості освіти та наукових досліджень є інтернаціоналізація, що розглядається дослідниками як «активний процес, а не пасивний досвід» [13]. Протягом останніх років зроблено важливі кроки щодо інтернаціоналізації освітньої діяльності ПДМУ, поглиблення освітньої і наукової співпраці із закордонними медичними та класичними університетами, про що свідчать двосторонні угоди про академічну мобільність здобувачів ВО і НПП, підписані в рамках програми Erasmus+ KA1 з: Університетом Аристотеля (Aristotle University of Thessaloniki), 2015-2022 рр., Університетом Ла Ріохи (Universidad de La Rioja), 2022-2023 рр., Університетом Сантьяго-де-Компостела (Universidade Santiago de Compostela), 2019-2025 рр., Варшавським медичним університетом (Warszawski Uniwersytet Medyczny), 2022-2028 рр., на основі яких студенти, аспіранти й викладачі мали і наразі мають змогу навчатися і працювати в цих університетах.

Протягом 2021-2022 н.р. представники ПДМУ брали участь у міжнародній програмі «Teaching and Learning Excellence», що була реалізована Інститутом вищої освіти Національної академії педагогічних наук у партнерстві з Британською Радою в Україні та Advance HE (Великобританія) за підтримки при МОН і НАЗЯВО, проєкт Американських Рад з міжнародної освіти «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», Рамкових програмах ЄС Horizon 2020, Horizon Europe 2021 – 2027, проходить навчання під керівництвом представників Українсько-швейцарського проєкту «Розвиток медичної освіти».

Наразі здобувачі ВО і НПП Університету беруть активну участь у програмах міжнародного обміну й міжнародних стажуваннях у Вільнюському університеті (Vilniaus universitetas), Дунайському приватному університеті (Danube Private University), Зальцбурзьких міжнародних медичних семінарах (Salzburg Medical Seminars International – SMSI) Відкритого медичного інституту (Open Medical Institute), Столичному медичному університеті (Capital Medical University) у рамках Китайської ініціативи «BRI» (China's Belt and Road Initiative), Віденському медичному університеті (Medizinische Universität Wien), Тбіліському державному медичному університеті (Tbilisi State Medical University).

Окремо варто зупинитися на тісній співпраці ПДМУ з Університетом Глазго (University of Glasgow), яка стала можливою завдяки масштабній програмі «UK-Ukraine Twinning Initiative» («Британсько-українська ініціатива єднання»), що спільно координується британською консалтинговою компанією «Cormack Consultancy Group» і Фондом Президента України з підтримки освіти, науки та спорту і за сприяння Об'єднання університетів Великобританії (Universities UK).

Важливо, що підписання між університетами Меморандуму про Взаєморозуміння (Memorandum of Understanding – MoU) спрямоване на довготривале мультивекторне співробітництво як під час воєнного стану, зумовленого російською агресією в Україні, так і після завершення війни. Наразі в рамках MoU розпочато реалізацію програм академічної мобільності здобувачів ВО. MoU також дає інші широкі можливості, як-от: спільний доступ до академічних ресурсів, допомога в питаннях міжнародного визнання, проведення спільних наукових конференцій, участь у грантових програмах тощо.

Університет доєднався до Міжнародної ініціативи ООН «Академічний вплив Організації Об'єднаних Націй (United Nations Academic Impact – UNAИ), є підписантом Magna Charta Universitatum, а також членом Європейської асоціації університетів (European University Association).

Студенти ПДМУ неодноразово відвідували гостьові лекції науковців з Університету Поля Сабатьє (Université Paul Sabatier Toulouse III), Дунайського приватного університету (Danube Private University), Вільнюського медичного університету (Vilniaus universitetas), Університету Дуйсбурга-Ессена (Universität Duisburg-Essen), брали участь у тренінгах із надання першої медичної допомоги, що проводилися британською благодійною організацією UK-Med.

Університет доєднався до міжнародної освітньої ініціативи Ukraine Global Faculty (UGF), що дає змогу НПП і здобувачам ВО безкоштовно відвідувати онлайн-лекції провідних учених зі США, Великобританії, Швеції, Німеччини.

З-поміж основних завдань, що окреслені в Стратегії розвитку медичної освіти в Україні, та відповідно до Наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію» від 22 червня 2021 року № 1254 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16 березня 2022 року № 493) [6] у 2022-2023 н.р. ПДМУ провадить навчання в інтернатурі за 17 спеціальностями. Про привабливість навчання в Університеті на післядипломному етапі свідчить кількість лікарів-інтернів, які вступили цього року до ПДМУ, – 541 лікар-інтерн, що на 134 особи більше порівняно з 2021-2022 н.р.

Варто наголосити, що освітню складову навчання в інтернатурі забезпечують 22 кафедри, на яких працюють висококваліфіковані НПП, які мають відповідний фах, спеціалізацію / спеціалізації, лікарські категорії, є авторами підручників та посібників, статей у наукових фахових виданнях, а також журналах, що включені до наукометричних баз Scopus і WoS, і здатні до впровадження новітніх досягнень у галузі охорони здоров'я під час підготовки лікарів-інтернів.

Провідні НПП Університету незмінно входять до складу робочих груп МОЗ. Так, згідно з наказом МОЗ України від 01 листопада 2021 року № 2390 до групи експертів МОЗ з деяких питань проходження інтернатури за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина» було включено ректора ПДМУ, доктора медичних наук, професора, професора закладу вищої освіти кафедри сімейної медицини і терапії Вячеслава Ждана.

Проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти, доктор медичних наук, професор закладу вищої освіти кафедри внутрішньої медицини № 1 Ігор Скрипник був членом експертної групи (ЕГ), що розробляла Примірну програму підготовки в інтернатурі (ПППІ) за спеціальністю «Внутрішні хвороби», проректор з науко-

во-педагогічної та лікувальної роботи, доктор медичних наук, професор, професор закладу вищої освіти кафедри дитячої хірургії з травматологією та ортопедією Ігор Ксьонз був включений до складу ЕГ, яка розробляла ПППІ за спеціальністю «Дитяча хірургія».

До складу ЕГ, яка розробляла ПППІ за спеціальністю «Стоматологія», було включено шість НПП ПДМУ: директор Навчально-наукового інституту післядипломної освіти (ННІПО) доктор медичних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри терапевтичної стоматології Алла Марченко; завідувач кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів ННІПО, доктор медичних наук, професор Віра Курєдова; завідувач кафедри дитячої стоматології ННІПО, доктор медичних наук, професор Ольга Шешукова, директор ННІПО; кандидати медичних наук, доценти, доценти закладу вищої освіти кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Тетяна Хміль і Олена Гуржій. Головою експертної групи також був призначений представник Університету – завідувач кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів ННІПО, доктор медичних наук, професор Петро Скрипніков.

Висновки. Досягнення якісних змін у сфері охорони здоров'я неможливі без якісних змін вітчизняної системи вищої медичної освіти і навпаки, позаяк ці процеси є взаємообумовленими. Відтак ПДМУ активно долучається до всіх процесів модернізації та реформування медичної освіти як на додипломному, так і на післядипломному етапах. З-поміж іншого: 1) ініційовано та пройдено акредитацію низки ОП, що реалізуються в Університеті; 2) проводиться активна робота в напрямі диверсифікації освітніх пропозицій і відкриття нових спеціальностей; 3) незмінно пильна увага приділяється формуванню, розвитку й удосконаленню в здобувачів вищої освіти, лікарів-інтернів і практикуючих лікарів non-technical skills, навичок клінічного спілкування зокрема; 4) впроваджуються віртуальні інноваційні продукти; 5) у фокусі уваги колективу ПДМУ перебуває видавнича діяльність, що спрямована на забезпечення здобувачів ВО сучасними навчальними виданнями; 6) зроблено значні кроки в напрямку активізації академічної мобільності, набуття міжнародного досвіду здобувачами ВО та НПП Університету, поглиблення інтеграції з європейськими університетами; 7) забезпечено умови для підготовки висококваліфікованих лікарів-інтернів згідно з новими примірними планами підготовки в інтернатурі.

Безумовно, що, з огляду на формат статті, окреслити всі активності Університету в контексті розвитку медичної освіти в Україні неможливо, тому інші аспекти й напрями будуть розглянуті в наступних публікаціях.

Література

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.
3. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
4. Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 95-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>
5. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ МОН України № 977 від 11.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
6. Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16 березня 2022 року № 493). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0372-22#Text>
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
8. Ждан ВМ, Дворник ВМ, Аветиков ДС, Беляєва ОМ. Зовнішня акредитація освітньо-професійних програм у системі оцінки якості діяльності закладів вищої освіти / Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 2022. С. 3-5.
9. Ждан ВМ, Шилкіна ЛМ, Беляєва ОМ. Навички клінічного спілкування у професійній діяльності лікаря. Проблеми екології і медицини. 2021; 25 (3-4):18-23.
10. Daouas F, Ben Abdelaziz A, Nabli ATh. et al. Les attitudes professionnelles humaines des médecins de la région sanitaire de Sousse (Tunisie). Santé Publique. 2002; 2 (Vol. 14):135-45.
11. Fletcher, JD. Cognitive readiness: Preparing for the unexpected. Institute for Defense Analyses. Alexandria, Virginia. 2004.
12. Guragai M, Mandal D. Five Skills Medical Students Should Have. Journal of Nepal Medical Association. 2020; 58(224):269-271.
13. Higham H, Greig P, Crabtree N et al. A study of validity and usability evidence for non-technical skills assessment tools in simulated adult resuscitation scenarios. BMC Med Educ. 2023; 123:153. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04108-4>
14. Morska L, Bieliaieva O, Lysanets Yu. Internationalization of Higher Education: Key Strategies and Priorities. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 2022. С. 201-203.

Зміст

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ <i>Ждан В.М., Дворник В.М., Аветіков Д.С., Бєляєва О.М.</i>	3
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ЯКІСНОГО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРІ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ <i>Акімов О.Є., Соловйова Н.В., Міщенко А.В., Назаренко С.М., Заколюдна О.Е., Костенко В.О.</i>	7
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Баштан В. П., Гагал О.В., Муковоз О. Є., Яковенко Л.Д.</i>	8
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ <i>Бєзєга М.І., Зачепило С.В., Гасюк Ю.А.</i>	10
КЕЙС-МЕТОД НАВЧАННЯ КЛІНІЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ» <i>Бєзєга М.І., Соннік Н.Б., Лобурець В.В., Лобурець А.В., Джіров О.Р.</i>	12
НАВЧАЛЬНІ ВІДЕО ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ МЕТОДІВ ЗДОБУВАННЯ ЗНАТЬ У СУЧАСНІЙ ДИДАКТИЦІ <i>Бєзшапочний С.Б., Джіров О.Р., Соннік Н.Б., Лобурець В.В., Подовжній О.Г.</i>	13
СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ <i>Бєлікова І.В., Ляхова Н.О., Хорош М.В., Руденко Л.А.</i>	15
МІСЦЕ КЛІНІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ СЕРЕД ІНШИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ У СТРУКТУРІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ МЕДИЧНИХ ВИШІВ <i>Білаш С.М., Пирог-Заказникова А.В., Коптєє М.М., Проніна О.М., Олійніченко Я.О.</i>	17
ТЕХНОЛОГІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ <i>Богиня Л.В., Кушпіль Н.О., Овчаренко О.В.</i>	19
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ <i>Бойченко О.М., Мошель Т.М.</i>	22
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ Й ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ РАДІОЛОГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ <i>Васько Л.М., Баштан В.П., Почерняєва В.Ф., Нєстуля К.І., Дудник Т.А.</i>	24
ПІДТРИМКА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО БАЛАНСУ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ І ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ <i>Вечєрок О.М., Трусова Л.В., Скальська С.А.</i>	26
СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ <i>Владимирова В.І.</i>	27
СУЧАСНІ СТАНДАРТИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО- ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ: ВИКЛИКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ <i>Волошина Л.І., Скієвич М.Г.</i>	30
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ГОЛОВНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ <i>Гаврильєв В.М., Буханченко О.П., Іваницька О.С., Бойко І.В.</i>	31
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ <i>Герасименко С.Д., Колачинський В.Г., Гордієнко Л.П., Малинський О.Ю., Литвиненко М.І.</i>	33
ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНОЇ Й НАУКОВОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА В СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ ГРУПІ КАФЕДРИ В УМОВАХ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ КЛІНІКИ <i>Гоголь А.М., Колісник І.А., Панькевич А.І., Новіков В.М., Коросташова М.А.</i>	35
ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ МОНІТОРИНГУ Й ОЦІНЮВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я <i>Голованова І.А., Краснова О.І., Ляхова Н.О., Плужнікова Т.В.</i>	37
МЕДИЧНА ОСВІТА І РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE ДЛЯ ОНЛАЙН- НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ Й ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР <i>Голованова І. А., Харченко С. В., Ляхова Н. О., Костріков А. В.</i>	38
КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Гринь В.Г., Шєрстюк О.О., Костиленко Ю.П., Гринь К.В., Корчан Н.О., Підлужна С.А.</i>	40